

קצבה פטורה, היוון פטור או מענק פרישה פטור?

1. נוסחת הקיזוז - חישובי כדאיות

1.1 כללי

גמלאי זכאי לקצבה למשך כל ימי חייו. תוחלת החיים שלו היא עד גיל 82 בקירוב - 15 שנה לאחר גיל הפרישה 67 - או בחודשים - 180 חודש, מספר שנקבע כמכפיל ההמרה להון בסעיף 9א לפקודה.

כידוע, אם קיבל הנישום פטור בגין מענק פרישה, קטן הפטור על קצבה בהתאם לסכום הפטור על מענק פרישה שקיבל. הקטנת הפטור תלויה אותו לכל החיים כל עוד הוא מקבל קצבה ואינה נעצרת לאחר 180 חודשי קצבה, אם הוא ממשיך לחיות אחרי גיל 82.

כדי לבדוק את הכדאיות בניצול פטור בגין מענק פרישה במקום פטור לקצבה יש לחשב את מספר השנים שבהם יקוזז הפטור בגין מענק פרישה מהפטור בגין קצבה, כדלקמן:

סכום פטור חודשי של מענק פרישה שנוצל $x = 180$: מענק פרישה פטור $x \times 1.35$

מספר החודשים שבהם הפטור בגין המענק יקוזז כנגד פטור על קצבה $x = y$: מענק פרישה פטור

אם $y > 180$ חודש, עבור נישום שתוחלת חייו 15 שנה (180 חודש) ומעלה מעל גיל הפרישה, לא כדאי לנצל את הפטור על המענק.

ניתן לומר, שמי שתוחלת חייו מעל גיל 78, יפסיד אם ימשיך את מענק הפרישה בפטור, כאשר זה מתקוזז עם הקצבה הפטורה שהוא מקבל, לפי החישוב הבא:

$$11 \text{ שנה} = 12 : 133 \Rightarrow 133 = 180 : 1.35$$

$\frac{67}{78}$

גיל פרישה

גיל בו ממוצה הפטור בגין הקצבה למי שקיבל מענק פטור

מעל גיל זה ימשיך לחול הפטור על הקצבה רק למי שלא קיבל מענק פטור.

דוגמא א': מספר החודשים בהם יקוזז הפטור בגין מענק פרישה כנגד פטור בגין קצבה

מענק פרישה פטור לחודש - 12,230 (בשנת 2016)

מספר שנים בגינם נתקבל המענק - 20

סכום מענק הפרישה הפטור - 244,600

מקדם המרה של מענק לקצבה - 1.35

נדרש:

- א. מהו סכום הקיזוז החודשי של מענק הפרישה הפטור מהסכום הפטור של קצבה?
ב. מהו מספר החודשים שבהם יקוזז הפטור על קצבה?

פתרון

א. סכום הקיזוז החודשי של מענק הפרישה הפטור מהסכום הפטור של קצבה הוא:

$$1.35 \times 244,600 : 180 = 1,835$$

ב. מספר החודשים שבהם יקוזז הפטור על קצבה:

$$244,600 : 1,835 = 133$$

למעשה, ניתן היה להגיע למספר החודשים גם על ידי החישוב הבא: $180 : 1.35 = 133$

מסקנה

אם הנישום צופה שישלים את תוחלת החיים הממוצעת לגיל 82 (15 שנה שהם 180 חודש), אזי כדאי לוותר על הפטור במענק פרישה לטובת קבלת פטור מלא על הקצבה שיימשך תקופה ארוכה מזו שמענק הפרישה משקף $133 < 180$.

1.2 בקצבה נמוכה רצוי לנצל את הפטור על מענק פרישה על פני פטור בקצבה שהינו מרוקן מתוכן

כאשר סכום הקצבה המתקבל לאחר קבלת מענק פטור נמוך מסף המס, או מתחייב בשיעור מס נמוך, רצוי לבחור בפטור לגבי מענק פרישה, שכן מענק הפרישה מתקבל היום וכולו פטור.

דוגמא ב': העדפת פטור על מענק פרישה על פני פטור על קצבה

מענק הפרישה הפטור – 250,000 ₪

סכום הקצבה החודשי – 7,000 ₪

סף המס – 5,000 ₪

הפטור החודשי המגיע לקצבה $4,106 = 8,380 \times 49\%$ (בשנים 2016-2019 שיעור הפטור מתקרת קצבה מזכה לפי סעיף 9א(ב) - 49%).

נדרש: מהו סכום הקצבה החייב לאחר קיזוז מענק הפרישה החודשי הפטור?

פתרון

סכום הפטור החודשי בגין מענק הפרישה מקודם ב-1.35 $250,000 \times 1.35 : 180 = 1,875$
סכום הפטור החודשי שנותר לאחר קיזוז $4,106 - 1,875 = 2,231$
סכום הקצבה החייב - מתחת לסף המס $7,000 - 2,231 = 4,768$

2. היוון פטור

א. משיכת היוון פטור עדיפה על משיכת מענק פרישה פטור

אם נצבר בקופה לקצבה מספיק כסף המאפשר היוון בגובה סכום מענק הפרישה הפטור, וניתן לבחור בין משיכת מענק פרישה פטור לבין היוון פטור, כדאי לבחור בהיוון פטור. זאת, בשל המקדם 1.35 אותו יש לכפול במענק הפרישה הפטור לצורך קיזוז ממכסת הפטור המגיעה. זאת, לעומת אופן קיזוז ההיוון הפטור שהוא שקל כנגד שקל.

ההון הפטור שעומד לרשות הנישום החל משנת 2025 במונחים של קצבה מזכה של שנת 2016 הוא $1,010,628 (8,380 \times 67\% \times 180 = 1,010,628)$, דהיינו:

הון פטור = מכפיל המרה להון x שיעור הפטור על קצבה x תקרת קצבה מזכה

אם כך, משיכה בדרך של היוון פטור יכולה להגיע לסכום של 1,010,628 ש"ח. לעומת זאת, קבלת מענק פרישה פטור יכולה להיות בסכום של 748,613 ש"ח ($748,613 = 1.35 \times 1,010,628$). ההפרש הוא בסך 262,015 ($262,015 = 748,613 - 1,010,628$). זהו הפסד פטור למי שבחר למשוך מענק פרישה פטור. יש לציין, למעלה מן הצורך, שמענק פרישה פטור בסכום כה גבוה מתקבל רק לאחר 61.21 שנים ($61.21 = 12,230 : 748,613$).

בקופה לקצבה צריך להיות די כסף שיספיק לתשלום קצבה חודשית של 4,418 ₪¹ (שהוא "סכום קצבה מזערי" כמשמעותו בסעיף 23(ה) לחוק הפיקוח על קופות גמל), למשך 15 שנה (180 חודש = 15×12). המספר 180 הוא מכפיל ההמרה להון. יש צורך שבקופה יהיה סכום מינימלי בסך 795,240 ₪ ($795,240 = 4,418 \times 180$), שמעליו ניתן להוון.

כדי להוון את כל ההון הפטור בסך 1,010,628 ₪ יש צורך שבקופה יהיה סכום של 1,805,868 ₪ ($1,805,868 = 1,010,628 + 795,240$).

דוגמא ג': העדפת משיכת היוון פטור על פני משיכת מענק פרישה פטור

הנישום, שעומד לקראת פרישה, נמצא בשיעור מס שולי מרבי. בקופה לקצבה נצבר סכום של 2 מיליון ₪. [מעל 1,805,628 ₪ ($1,805,628 = 1,010,628 + 795,240$), כאמור].

נדרש: לפני הנישום עומדת האפשרות למשוך מענק פרישה פטור בסך 600,000 ₪ או להלווין היוון פטור בסכום הנ"ל. מה יעדיף?

פתרון

קבלת מענק פרישה של 600,000 ₪ מותירה סכום של 210,673 ₪ כיתרת סכום פטור לקצבה ($210,673 = 600,000 - 1.35 \times 600,000$).

לעומת זאת, משיכת היוון פטור מותירה סך של 410,628 ₪ ($410,628 = 600,000 - 1,010,628$).

לפיכך, עדיפה משיכת היוון פטור.

ב. ניתן לשלם מס בגין מענק פרישה פטור שנתקבל בעבר כדי לקבל פטור על הקצבה ללא קיזוז רק לגבי מי שחלה עליו נוסחת השילוב הקודמת

מי שחלה עליו נוסחת השילוב הקודמת (למשל, כאשר קיבל מענק פטור לפני 1.1.12) וקיבל מענק פטור, רשאי להמירו לפי סעיף 9א(ג) לפקודה הקודם, למענק פרישה חייב במס ולשלם בגינו את המס, ואז לא ייפגע הפטור בגין הקצבה. כנגד זאת, הוא ימשוך את ההיוון (שקל כנגד שקל) בפטור.

¹ הסכום 4,418 ש"ח בתוקף החל מ-1.3.16.

3. תרשים הסכומים בקופה לקצבה

סכום מרבי למיצוי הפטור = הון פטור + סכום מינימום בקופה למטרת היוון	1,805,868
$795,240 + 1,010,628 =$	
הון פטור = מכפיל המרה להון X שיעור הפטור X תקרת קצבה מזכה	1,010,628
$180 = 8,380 \times 67\% \times$	
סכום המאפשר תשלום "סכום קצבה מזערי" ¹ = מכפיל המרה להון X "סכום קצבה מזערי"	795,240
$795,240 = 4,418 \times 180$	

שיעורי הפטור משתנים בהתאם לסעיף 9א(ז) לפקודה ואיתם סכומי ההיוון הפטורים, כדלקמן:

מ-2016	$739,116 = 180 \times 49\% \times 8,380$ ש"ח (בסכום מעודכן יותר)
משנת 2020	$784,368 = 180 \times 52\% \times 8,380$ ש"ח (בסכום מעודכן יותר)
משנת 2025	$1,010,628 = 180 \times 67\% \times 8,380$ ש"ח (בסכום מעודכן יותר)

¹ לפי סעיף 1.2 לחוזר שוק ההון מטעם משרד האוצר שה/41531 מיום 30.12.10, האתר המשפטי **מסמקס**, ניתן להוון סכום נוסף השווה ל-25% מהקצבה לחמש שנים ולרדת מהסכום של 795,240 ש"ח.

4. סיכום

כאשר הנישום עומד לבחור בין קבלת מענק פרישה פטור, היוון פטור, או קצבה פטורה, דרך הפעולה תיגזר מרמת ההכנסות של הנישום, מתוחלת חייו הצפויה ומשיקולים נוספים:

א. רמת הכנסות נמוכה - העדפה לקבל פטור על מענק הפרישה

מי שנמצא ברמת הכנסות נמוכה באופן שהקצבה שיקבל בעתיד תהיה מתחת לסף המס או בסמוך, יעדיף לקבל את מענק הפרישה הפטור משום שקבלת הכסף היא מיידית, הסכום הוא פטור וקבלת המענק הפטור לא תפגע בו משום שממילא הקצבה שיקבל תהיה מתחת לסף המס והוא לא יהיה זקוק לפטור בעתיד.

ב. רמת הכנסות גבוהה - העדפה לוותר על הפטור בקבלת מענק הפרישה

מי שנמצא ברמת הכנסות גבוהה באופן שהקצבה שיקבל בעתיד תתחייב בשיעורי מס גבוהים יעדיף לוותר על הפטור שחל על מענק הפרישה משום שכל שקל של פטור במענק הפרישה שקול ל-1.35 ש"ח של פטור של קצבה או היוון קצבה. לפיכך, יעדיף לדחות את קבלת הפטור המגיע לגיל הפרישה, אותו יקבל בצורה של היוון קצבה, או קצבה, הכל לפי החלטתו.

ג. בחירה בין היוון פטור לבין קצבה פטורה

בסעיף ב' לעיל התייחסנו למי שנמצא ברמת הכנסות גבוהה באופן שהקצבה שיקבל בעתיד תתחייב בשיעורי מס גבוהים והעדיף לוותר על הפטור שחל על המענק. אולם עתה הוא מתלבט בין קבלת היוון פטור לבין קבלת קצבה פטורה.

קיוונו הפטור המתקבל בהיוון לפי סעיף 9א(ה) לפקודה בנוי על תוחלת חיים של 180 חודשים (15 שנה). אם יחיה מעל 15 שנה מגיל הפרישה יפסיד פטור על קצבאות שהוא ממשיד לקבל לאחר 15 שנה מגיל הפרישה. אם ילך לעולמו לפני שחלפו 180 חודשים מגיל הפרישה, קיבל פטור על ההיוון שהתייחס לתקופה של 180 חודש והמנה החודשית שהתקזזה ממנו היתה נמוכה יותר משום שנגזרה מתקופה של 180 חודש, אף שהלך לעולמו לפני כן. משכך, זכה בהיוון פטור מן ההפקר של השנים החסרות שהיה עליו לחיות עד 180 חודש מגיל הפרישה. כלומר, החלטתו האם להוון בפטור או האם להימנע מלהוון ולהשאיר את הפטור לקצבאות בעת שיקבלן, תלויה בתוחלת חייו - האם היא פחות מ-15 שנים מגיל הפרישה, שאז כדאי להוון, או שמא תוחלת חייו היא מעל 15 שנה מגיל הפרישה ואז עדיף להימנע מהיוון ולהותיר את הפטור למועד קבלת הקצבאות. מה תהיה תוחלת חייו כדי לקבל החלטה מושכלת? לאלוהים פתרונים.

מובן שיש שיקולים נוספים:

1. קבלת היוון בגיל פרישה ולא שנים לאחר מכן בדרך של קבלת קצבאות מאפשרת לו להנות מהכספים בגיל צעיר יותר, מצד אחד, אולם מצד שני, כספי ההיוון עלולים להתבזבז.
2. כספי קצבה משוריינים לו באופן אישי יותר מאשר לחלוקה לילדיו ונכדיו וישמשו אותו לצרכיו המיוחדים לעת זקנה, מאשר כספי היוון.

